

SAĞLIK KURUMLARI YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

THE ATTITUDE OF THE HEALTH INSTITUTIONS MANAGEMENT DEPARTMENT STUDENTS TOWARDS SOCIAL SEXUAL ROLES

*Ömer R. ÖNDER¹
Ayşe Saba YALÇIN²
Bayram GÖKTAŞ³

ÖZET

Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Sağlık Kurumları Yöneticiliği bölümü 1. ve 4. sınıfta öğrenim gören 139 öğrenci oluşturmuştur. Ulaşılabilir bir evren olması nedeniyle örnek seçilmeyip, öğrencilerin tümüne ulaşılması düşünülmüştür.

Araştırma, tanımlayıcı türde olup, veriler anketle toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Anket, öğrencilere gözlem altında uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış, uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları, ancak evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü açısından ise daha çok geleneksel tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin çoğu (%86,3'ü) programda toplumsal cinsiyete ilişkin ders bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Programda toplumsal cinsiyetle ilgili bir ders konması ve öğrencilerin konuya ilişkin bilgi paylaşımlarını sağlayan sosyal ve bilimsel etkinliklere yer verilmesi önerilebilir.

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü, onder@health.ankara.edu.tr

² Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Saba.Yalcin@health.ankara.edu.tr

³ Bil. Uzm., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü, bgoktas@ankara.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Tutum, Sağlık Kurumları Yöneticiliği Öğrencileri

ABSTRACT

This study has been prepared to evaluate the attitude of the Ankara University Faculty of Health Sciences Health Institutions Management Department students towards social sexual roles. The population of this research consisted of 139 students from 1st class to 4th class studying at the department of Health Institutions Management. As it is a reachable population, it has been planned to reach all students.

The research is depictive and all data is collected through questionnaires. At collecting the data, "Attitude Scale for Social Sexual Roles" developed by Zeyneloğlu and Terzioğlu has been used. The questionnaire to students has been applied under observation. The data collected from the research have been transferred to computer, has been analyzed and evaluated through appropriate statistical techniques.

It can be said that, students in regards of social sexual roles are egalitarian, however, sexual role in marriage, traditional sexual role and man sexual role, the students are more close to traditional approach. Most of the students (86,3 %) stated that there should be a lecture about the social sexual role in their program.

Adding a lecture related with the social sex to the program and making social and scientific activities to let the students share knowledge about this subject can be advised.

Key words: Social Sex, Attitude, Students of Health Institutions Management

GİRİŞ

Bireysel ve kültürel farklılıklar nedeniyle cinsellik ve cinsiyete bakış değişmekte, cinsellik farklı algılanmakta, bu da toplumlarda pek çok sorun yaşanmasına yol açmaktadır. Toplumsal cinsiyete farklı ve geleneksel tutum nedeniyle kadına yapılan baskı, taciz, tecavüz, şiddet ve kadın cinayeti her geçen gün giderek artmaktadır. Cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak nitelenen, genetik, fizyolojik, biyolojik ve psikolojik özelliklerini kapsayan bir terimdir. Bu yönüyle cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir değişkendir (Dökmen, 2006). Birey biyolojik olarak, kadın ya da erkek cinsiyetine sahip olabilir. Ancak toplumsal cinsiyet, kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eder (T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Toplumsal cinsiyet biyolojik farklılıklardan dolayı değil, daha çok kadın ve erkek olarak toplumun bireyi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmasını beklediği ile ilgili bir kavramdır (Bhasin, 2003; Dökmen, 2004; Kottak, 2002; Staggenberg, 1998). Toplumsal cinsiyet, bireyi kadınsı ya da erkeksi olarak niteleyen psikososyal özelliklerdir (Akın ve Demirel, 2003), bireyin kendini kadın ya da erkek olarak algılamasıdır (Çokar ve Ortaylı, 2003). Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetle açıklanamayan sosyal sınıf, siyaset, ataerkillik ve toplumdaki üretim biçimiyle bağlantılı bir anlama sahiptir (Savcı, 1999). Kısaca, toplumsal cinsiyet, farklı kültürlerde, zamanlarda ve farklı coğrafyalarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumlulukları ifade eder. Kız ya da erkek olarak doğmak, tıpkı ölümlü olmak gibi, biyolojik varlığın bir niteliğidir. Toplumsal cinsiyette eşitlik ve hakkaniyet önemli kavramlardır. Bu bağlamda kadın ya da erkek bireylerin toplumdaki tüm olanak ve fırsatları olabildiğince eşit, hakkaniyetli kullanması, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlerden yararlanmada, bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmamasını da içermektedir (Akın, 2007; World Health Organization, 1998).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesinde üç önemli yaklaşım gündeme getirilmektedir. Bunlar, kadın ve erkeklere eşit davranılması; kadının lehine pozitif ayrımcılık yapılması ve bu eşitliğe üretilen ülke politikaları içerisinde yer verilmesi; politika ve hizmet üreticilerine benimsetilmesi, tüm toplumda yaygınlaştırılması olarak sıralanabilir (World Health Organization, 1998; Zeyneloğlu, 2008).

“Toplumsal Cinsiyette Hakkaniyet” kavramı, kadın ve erkek bireyler arasında sorumlulukların ve kazanımların dağılımında adalet ve hakkaniyete uygun davranılması durumunu ifade eder. Buna göre, kadın ve erkeğin gereksinim ve güçleri farklıdır. Bu nedenle kadın ve erkek arasındaki denge sağlanmalı, sorunları iyileştirmeye yönelik gereken önlemler alınmalıdır. Kadın ve erkeğin farklı özellikleri ve gereksinimleri vardır. Bu nedenle sorumluluk, görev ve rollerin dağılımında adalet ve hakkaniyetli davranılması gerekmektedir (Atış, 2010).

“Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, kadın ve erkeğe yasalar önünde eşit davranılmasını, aile ve toplum içinde kaynaklardan, fırsatlardan ve hizmetlerden eşit olarak yararlanılmasını vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı eşitsizlik, toplumun her kesiminde kadın ve erkek arasındaki ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rollerini

belirlenmektedir. Toplumun kültürel beklentileri, bu rollerin belirlenmesinde önemlidir.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet toplumsal ve kültürel olarak belirlenmiş cinsiyeti, biyolojik cinsiyetten ayırmak üzere kullanılan bir kavram olup; toplumsallaşma süreci ve kültürün içinde edinilen kadın ve erkek olma özelliklerine işaret eder, kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rollerini ve sorumluluklarını tanımlar, toplum içindeki konumlarını ve davranışlarını belirler ve tarihsel-toplumsal süreç içinde oluşan, dinamik ve değişebilir ilişki örüntülerini içerir (Aktaran: Altinova ve Duyan, 2013; Ertürk, 1996).

Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumların gelişiminde aile ortamı, ebeveynlerin öğrenim düzeyi, anne çalışma durumu, arkadaş grupları, okul yaşamı ve ortamı, kitle iletişim araçları gibi etmenler bulunmaktadır (Atış, 2010).

Bugünün üniversite öğrencileri geleceğin yöneticilerini, meslek türlerine göre topluma hizmet sunan çalışanlarını ve kuracakları ailenin anne ya da babalarını oluşturacaklardır. Bu nedenle öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının ve etkileyen etmenlerin belirlenmesi, bu paralelde derslerde bu konulara yer verilmesi, öğrencilerde olumlu tutum geliştirilmesi bakımından son derece önemlidir.

Bu araştırma ile öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek, tutumlara etki eden etmenleri değerlendirmek amaçlanmıştır. Sonuçların akademisyen ve öğretim elemanlarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Çalışma, öğrencilerin toplumsal cinsiyet konusunda, kadın ve erkeğe yüklenen rollerin nasıl anlaşıldığının belirlenmesi, üniversite eğitimi gören gençlerin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin görüşlerinin ifade edilmesi ve eğitim yaşantılarına konuya ilişkin önermeler getirmesi bakımından önemlidir.

MATERYAL VE METOD

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü 1. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Araştırma evrenini 139 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçilmeyip, öğrencilerin tümüne ulaşılmıştır. Araştırma kesitsel türde olup, tanımlayıcı bir çalışmadır. Veriler anket yöntemiyle gözlem altında toplanmıştır. Veri toplama aracı (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2000), araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrencilerin demografik özelliklerini tanımlayan, 26

sorudan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ile Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilen 38 madde ve beş alt boyuttan (Eşitlikçi Cinsiyet, Kadın Cinsiyeti, Erkek Cinsiyeti, Geleneksel Cinsiyet, Evlilikte Cinsiyet) oluşan “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği-TCRT (5’li Likert tipi)” ile toplanmıştır. Ölçek, Simge Zeyneloğlu ve Füsün Terzioğlu tarafından, “Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik geliştirilmiş, ölçeğin Cronbach alfa katsayısının 0.92 bulunduğu bildirilmiştir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyeti, erkek cinsiyeti, evlilikte cinsiyet boyutlarına ilişkin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ifadeleri “Tamamen Katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 2, “Kesinlikle Katılmıyorum” 1 puan üzerinden değerlendirilmiştir. TCRT ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan “190”, en düşük puan “38”dir. Ölçeğin, “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü”, “Kadın Cinsiyet Rolü”, “Evlilikte Cinsiyet Rolü” ve “Geleneksel Cinsiyet Rolü” alt boyutları sekiz, “Erkek Cinsiyet Rolü” alt boyutu ise altı ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı değeri bu çalışmada da yüksek bulunmuştur(0.92). Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa katsayısı (0.80-0.72) arasında değişmektedir. Ölçeğin alt faktörlerinin birbirleri ile olan korelasyon kat sayılarının yüksek olması, ölçeğin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının doğru belirlenebileceğini göstermektedir.

Veri toplama amacıyla belirlenen anket/ölçek, bölümün 1. ve 4. sınıf öğrencilerine aynı gün ve saatte uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sosyo-demografik değişkenler, ve diğer özellikler için yüzdeler hesaplanmış ve ilgili tablo altında gösterilmiştir. Tutum ölçeğindeki ifadeler puanlanarak, farklı değişkenlere göre, aritmetik ortalama, standart sapma, standart hata ve min-max değerlerine ilişkin istatistiksel teknikler kullanılmış, değişkenlere göre puanlar arasındaki farklılıkları belirleyebilmek için, bağımsız iki grup arasındaki fark olup olmadığı t-testi (independent samples t-test) ya da Mann Whitney U testi ile, ikiden çok gruplar arasındaki farkın belirlenmesinde Kruskal Wallis varyans analizi uygulanmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2010).

BULGULAR

Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü birinci ve dördüncü sınıfında öğrenim gören 139 öğrenci ile yapılan çalışmadan elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	N	Ort.	Std.spm	Ortanca	Min. Puan	Max. Puan
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	139	35,39	3,62	36	27	40
Kadın Cinsiyet Rolü	139	20,53	6,25	20	8	38
Evlilikte Cinsiyet Rolü	139	15,02	4,18	14	8	36
Geleneksel Cinsiyet Rolü	139	20,83	5,86	21	8	37
Erkek Cinsiyet Rolü	139	13,17	4,07	13	6	24
Toplam Puan	139	104,94	15,39	104	69	145

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 1'de verilmiştir. Öğrenciler eşitlikçi cinsiyet rolünden $35,39 \pm 3,62$; kadın cinsiyet rolünden $20,53 \pm 6,25$; evlilikte cinsiyet rolünden $15,02 \pm 4,18$; geleneksel cinsiyet rolünden $20,83 \pm 5,86$; erkek cinsiyet rolünden $13,17 \pm 4,07$ ortalama puan almışlardır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması ise $104,94 \pm 15,39$ 'dur. Ölçekten alınan toplam puan ortancasının 104, minimum puanın 69, maksimum puanın ise 145 olduğu belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü boyutundan alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir. Öğrenciler bu boyuttan $35,39 \pm 3,62$ puan almışlardır. Araştırmadan elde edilen bu sonuca göre, öğrencilerin daha çok eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip oldukları söylenebilir. Bu araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarına göre; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları, ancak evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü açısından ise daha çok geleneksel tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Ölçek puan ortalamaları, toplumsal cinsiyet rollerini etkileyebileceği düşünülen, sınıf, cinsiyet, yaş, en uzun yaşanan yer, kardeş sayısı, ailenin algılanan ekonomik düzeyi, annenin öğrenim durumu gibi değişkenler yönünden karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıflara Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Sınıf	*N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	1.	70	35,89	3,94	1,643	0,103
	4.	69	34,88	3,21		
Kadın Cinsiyet Rolü	1.	70	20,36	6,66	-0,332	0,741
	4.	69	20,71	5,86		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	1.	70	14,63	4,47	-1,117	0,266
	4.	69	15,42	3,86		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	1.	70	20,00	6,22	-1,688	0,094
	4.	69	21,67	5,39		
Erkek Cinsiyet Rolü	1.	70	12,46	3,97	-2,089	0,039
	4.	69	13,88	4,09		
Toplam Puan	1.	70	103,33	16,63	-1,242	0,216
	4.	69	106,57	13,94		

*N=139; 1.Sınıf(n=70) %50,4; 4.Sınıf(n=69) %49,6

Öğrencilerin sınıflara göre toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin %50,4'ü birinci, diğerleri dördüncü sınıftır. Erkek cinsiyet rolünde öğrencilerin sınıfına göre anlamlı bir farklılık bulunmuş, 4.sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının 1.sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarına kıyasla, arada fazla fark olmamakla birlikte daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Diğer boyutlar yönünden sınıflar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 3'de de görüldüğü gibi öğrencilerin %61,9'u kız öğrenci, diğerleri erkek öğrencidir. Eşitlikçi cinsiyet rolü yönünden kız öğrencilerin puan ortalamaları daha yüksek iken, diğer alt boyut puan ortalamaları yönünden erkek öğrencilerin puanları daha yüksek bulunmuştur. Tüm boyutlar yönünden erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasındaki fark, istatistiksel olarak önemlidir($p<0.05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Cinsiyet	*N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kız	86	36,69	3,13	6,042	0,000
	Erkek	53	33,28	3,37		
Kadın Cinsiyet Rolü	Kız	86	18,53	5,53	-5,237	0,000
	Erkek	53	23,77	6,03		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kız	86	13,55	3,37	-5,914	0,000
	Erkek	53	17,42	4,29		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kız	86	18,78	5,058	-5,847	0,000
	Erkek	53	24,15	5,58		
Erkek Cinsiyet Rolü	Kız	86	12,23	3,57	-3,583	0,000
	Erkek	53	14,68	4,41		
Toplam Puan	Kız	86	99,78	13,26	-5,549	0,000
	Erkek	53	113,30	15,01		

*N=139; Kız (n=86) %61,9; Erkek (n=53) %38,1

Tablo 4. Öğrencilerin Yaşa Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Yaş(Yıl)	*N	Ortalama	Std. Sapma	z	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	20 ve altı	50	36,30	3,86	2,473	0,088
	21-22	51	35,22	3,37		
	23 ve üzeri	38	34,63	3,36		
Kadın Cinsiyet Rolü	20 ve altı	50	19,26	6,17	1,633	0,199
	21-22	51	21,49	6,27		
	23 ve üzeri	38	20,66	6,33		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	20 ve altı	50	14,26	4,37	1,262	0,286
	21-22	51	15,41	4,37		
	23 ve üzeri	38	15,49	3,61		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	20 ve altı	50	18,96	6,02	3,954	0,021
	21-22	51	22,02	5,69		
	23 ve üzeri	38	21,54	5,56		
Erkek Cinsiyet Rolü	20 ve altı	50	11,96	3,70	6,121	0,003
	21-22	51	14,65	4,37		
	23 ve üzeri	38	12,69	3,71		
Toplam Puan	20 ve altı	50	100,74	15,54	3,512	0,033
	21-22	51	108,78	16,038		
	23 ve üzeri	38	105,00	13,56		

*N=139; 20 ve altı (n=50) %36,0; 21-22 (n=51) %36,7; 23 ve üzeri (n=38) %27,3

Öğrencilerin yaşa göre toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 4'de verilmiştir. Öğrencilerin %36,0'ı 20 yaş ve altı; %36,7'si 21-22; diğerleri 23 yaş ve üzerindedir. Eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyeti ve evlilikte cinsiyet alt boyutları puan ortalamaları açısından yaşlar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamış ise de, geleneksel cinsiyet, erkek cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanları açısından yaşlar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli olup, 21-22 yaş grubunun puan ortalamaları diğerlerinden yüksektir.

Tablo 5. Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşadıkları Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu		*N	Ortalama	Std. Sapma	f	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	İl	81	35,27	3,57	0,126	0,881
	İlçe	44	35,61	3,65		
	Köy	14	35,36	3,97		
Kadın Cinsiyet Rolü	İl	81	20,27	6,06	0,491	0,613
	İlçe	44	20,52	6,89		
	Köy	14	22,07	5,36		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	İl	81	15,16	3,40	0,846	0,431
	İlçe	44	15,20	5,68		
	Köy	14	13,64	2,27		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	İl	81	20,64	5,46	0,148	0,862
	İlçe	44	21,23	6,64		
	Köy	14	20,64	5,89		
Erkek Cinsiyet Rolü	İl	81	13,20	3,81	0,327	0,722
	İlçe	44	13,36	4,54		
	Köy	14	12,36	4,24		
Toplam Puan	İl	81	104,54	14,24	0,139	0,870
	İlçe	44	105,93	18,09		
	Köy	14	104,07	13,35		

*N=139; İl'de Yaşayan(n=81) %58,3; İlçe'de Yaşayan(n=44) %31,7; Köy'de Yaşayan(n=14) %10,0

Öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yere göre toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 5'de verilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yere göre toplumsal cinsiyet rolü toplam puanları ve alt boyut puan ortalamaları yönünden en uzun süre il, ilçe ve köyde yaşayanlar arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur($p>0.05$).

Öğrencilerin kardeş sayısına göre toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları tablo 6'da verilmiştir. Öğrencilerin %38,9'unun kardeş sayısı bir ya da kardeşi yok; %27,3'ünün iki; %15,1'inin üç; %18,7'sinin de dört ve daha fazla kardeşi bulunmaktadır. Öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça toplam toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği(TCRTÖ) puan ortalamalarının fazla olmamakla birlikte yükseldiği saptanmıştır. Kardeşi yok ya da tek kardeşe sahip olan öğrencilerin puan ortalamaları $100,98\pm 14,72$ iken, 2 kardeşe sahip öğrencilerde $104,26\pm$; 3 kardeşe sahip olan öğrencilerde bu değer $111,43\pm 14,13$ 'ye yükselmektedir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın 3 kardeşe sahip olan öğrenciler ve 4 ve daha fazla kardeşe sahip olan öğrenciler ile tek kardeşe sahip olan öğrenciler arasındaki ilişkiyi kaynaklandığı saptanmıştır. Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü puan ortalamaları arasında da anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yapılan ileri analiz sonuçlarına göre, bu farkın 3 kardeşe sahip olan öğrenciler ve 4 ve daha fazla kardeşe sahip olan öğrenciler ile tek kardeşe sahip olan öğrenciler arasındaki ilişkiyi kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Kardeş Sayısı	*N	Ortalama	Std. Sapma	f	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Yok ya da 1	54	36,06	3,70	1,925	0,110
	2	38	35,58	3,75		
	3	21	35,52	3,22		
	4 ve daha çok	26	33,69	3,63		
Kadın Cinsiyet Rolü	Yok ya da 1	54	18,58	6,27	3,117	0,017
	2	38	20,45	5,28		
	3	21	22,38	5,35		
	4 ve daha çok	26	23,19	6,76		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Yok ya da 1	54	14,61	3,56	,376	0,826
	2	38	14,82	4,75		
	3	21	15,10	3,28		
	4 ve daha çok	26	15,88	4,23		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Yok ya da 1	54	19,47	5,96	3,385	0,011
	2	38	20,63	5,24		
	3	21	23,71	5,51		
	4 ve daha çok	26	22,50	6,03		
Erkek Cinsiyet Rolü	Yok ya da 1	54	12,27	3,54	1,755	0,142
	2	38	12,79	3,43		
	3	21	14,71	4,65		
	4 ve daha çok	26	14,12	4,46		
Toplam Puan	Yok ya da 1	54	100,98	14,72	2,621	0,038
	2	38	104,26	14,16		
	3	21	111,43	14,13		
	4 ve daha çok	26	109,38	15,29		

*N=139; Bir kardeş ya da yok (n=54) %38,9; İki kardeş (n=38) %27,3; Üç kardeş (n=21) %15,1; Dört ve daha çok (n=26) %18,7

Tablo 7’de de belirtildiği gibi öğrencilerin büyük çoğunluğu (%90,6) ailelerinin ekonomik düzeyini “orta” olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Yapılan istatistiksel analizde TCRT puan ortalamaları yönünden ekonomik düzey grupları arasındaki fark önemsiz ise de, ailenin ekonomik düzeyi açısından gruptaki kişi sayısı istenilen düzeyde yeterli olmadığından, istatistiksel analiz sonuçlarının yorumlanmasının uygun olmayacağı düşünülmüştür.

Tablo 7. Öğrencilerin Ekonomik Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Ailenin Ekonomik Düzeyi	*N	Ortalama	Std. Sapma	f	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Yüksek	4	36,50	5,69	1,114	0,331
	Orta	126	35,47	3,61		
	Düşük	9	33,78	2,44		
Kadın Cinsiyet Rolü	Yüksek	4	20,50	12,28	0,022	0,979
	Orta	126	20,56	6,19		
	Düşük	9	20,11	4,23		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Yüksek	4	13,25	1,26	0,663	0,517
	Orta	126	15,00	4,29		
	Düşük	9	16,11	3,29		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Yüksek	4	19,50	9,00	0,118	0,889
	Orta	126	20,89	5,95		
	Düşük	9	20,56	2,83		
Erkek Cinsiyet Rolü	Yüksek	4	11,50	4,04	0,472	0,625
	Orta	126	13,17	4,19		
	Düşük	9	13,89	1,83		
Toplam Puan	Yüksek	4	101,25	18,52	0,124	0,884
	Orta	126	105,09	15,78		
	Düşük	9	104,44	7,52		

*N=139; Yüksek (n=6) %2,9; Orta (n=126) %90,6; Düşük (n=9) %6,5

Tablo 8'de görüldüğü gibi, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin toplam TCRTÖ puan ortalamaları (116,70±17,88), annesinin öğrenim düzeyi ilkökul (105,44±13,44) ile yükseköğrenim olan (97,40±19,07) öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur (p<0.05). Bu farklılığın okuryazar olan ve olmayanlarla, ilkökul, ortaokul, lise ve yükseköğrenim mezunu olanlar arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Anne Öğrenimi	N	Ortalama	Std. Sapma		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Okur Yazar Değil	10	32,20	1,55	3,528	0,005
	Okur Yazar	10	32,70	3,56		
	İlkokul	57	35,63	3,75		
	Ortaokul	28	36,25	3,24		
	Lise	24	35,92	3,41		
	Yükseköğrenim	10	36,20	3,65		
Kadın Cinsiyet Rolü	Okur Yazar Değil	10	26,20	7,32	4,028	0,002
	Okur Yazar	10	24,20	4,47		
	İlkokul	57	20,60	5,62		
	Ortaokul	28	18,75	5,24		
	Lise	24	20,25	7,12		
	Yükseköğrenim	10	16,50	6,22		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Okur Yazar Değil	10	17,80	3,12	2,168	0,061
	Okur Yazar	10	15,90	5,15		
	İlkokul	57	15,09	4,10		
	Ortaokul	28	13,46	3,11		
	Lise	24	15,71	4,90		
	Yükseköğrenim	10	13,70	4,08		
Geleneksel Cinsiyet R.	Okur Yazar Değil	10	24,30	5,64	3,272	0,008
	Okur Yazar	10	25,50	5,62		
	İlkokul	57	21,07	5,45		
	Ortaokul	28	18,93	4,96		
	Lise	24	20,13	5,98		
	Yükseköğrenim	10	18,30	7,45		
Erkek Cinsiyet Rolü	Okur Yazar Değil	10	16,20	4,16	3,212	0,009
	Okur Yazar	10	16,00	4,57		
	İlkokul	57	13,05	3,57		
	Ortaokul	28	11,57	3,47		
	Lise	24	13,04	4,24		
	Yükseköğrenim	10	12,70	5,27		
Toplam Puan	Okur Yazar Değil	10	116,70	17,88	3,545	0,005
	Okur Yazar	10	114,30	10,09		
	İlkokul	57	105,44	13,44		
	Ortaokul	28	98,96	12,39		
	Lise	24	105,04	18,06		
	Yükseköğrenim	10	97,40	19,07		

*N=139; Okur yazar değil(n=10) %7,2; Okur yazar(n=10) %7,2; İlkokul(n=57) %41,0; Ortaokul(n=28) %20,1; Lise(n=24) %17,3; Yükseköğrenim(n=10) %7,2

Tablo 9'da da belirtildiği gibi öğrencilerin %86,3'ü "Toplumsal Cinsiyet" ile ilgili bir ders istediklerini belirtmişlerdir. "Toplumsal Cinsiyet Dersi" istediklerini belirtenlerin puan ortalamalarının, hem toplam hem de alt boyutlar açısından (eşitlikçi cinsiyet rolü hariç) diğerlerine kıyasla düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, TCRTÖ ve alt boyutlarının puan ortalamaları yönünden öğrencilerin toplumsal cinsiyet ile ilgili ders isteyenlerle istemeyenler arasındaki fark, erkek cinsiyet rolü alt boyutu dışında istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 9. Öğrencilerin "Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Bir Ders İster misiniz?" Sorusuna Verilen Yanıt Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamaları.

Toplumsal Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	Yanıt	*N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evet	120	35,67	3,49	2,315	0,022
	Hayır	19	33,63	3,98		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evet	120	20,08	6,48	-2,156	0,033
	Hayır	19	23,37	3,52		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evet	120	14,72	3,63	-2,190	0,030
	Hayır	19	16,95	6,51		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evet	120	20,37	5,89	-2,368	0,019
	Hayır	19	23,74	4,87		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evet	120	12,98	3,99	-1,328	0,186
	Hayır	19	14,32	4,46		
Toplam Puan	Evet	120	103,82	15,49	-2,183	0,031
	Hayır	19	112,00	12,95		

*N=139; "Evet"(n=120) %86,3; "Hayır"(19) %13,7

TARTIŞMA

Toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir (Marshall, 1999). Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yaşama ilişkin yansımaları geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerde şekillendirmektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Eşitlikçi cinsiyet rolü; kadın ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmalarını kapsamaktadır. Bu bağlamda, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen eşitlikçi roller,

aile, çalışma, evlilik ve eğitim yaşamında kadın ve erkeğin eşit olarak sorumlulukları paylaşmaları açısından son derece önemlidir (Atış, 2010; Hunter ve ark., 2004; Zeyneloğlu, 2008;). Ölçeğin bu boyutu; "Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir", "Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır", "Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir", "Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır", "Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır", "Dul kadın da, dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir", "Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.", "Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır." ve "Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır." tutum ifadelerini içermektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Eşitlikçi cinsiyet rolünden alınabilecek en yüksek puan 40 olup, öğrencilerin bu boyuttan aldıkları toplam puan ortalamasının $35,39 \pm 3,62$ olması, öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolüne daha yakın olduğunu göstermektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Kadın cinsiyet rolü, toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumluluklar, olarak tanımlanabilir. Bu boyutta; "Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır", "Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkamamalıdır", "Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır", "Kadının temel görevi anneliktir", "Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.", "Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.", "Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.", ve "Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır." biçimindeki tutum ifadeleri yer almaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu boyuttan alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8 olmasına karşın, öğrencilerin kadın cinsiyet rolünden aldığı puan ortalaması $20,53 \pm 6,25$ bulunmuştur.

Erkek cinsiyet rolü; toplum tarafından erkeğe yüklenen rolleri ve sorumlulukları içermektedir. Bu boyutta, "Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.", "Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.", "Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.", "Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.", "Bir erkek gerektiğinde karısını dövebilmelidir.", "Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır", vb. tutum ifadeleri yer almaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Öğrencilerin ölçeğin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6'dır.

Öğrencilerin puan ortalaması 30'a yaklaştıkça erkek cinsiyet rolünün baskın olduğunu, 6'ya yaklaştıkça geleneksel bakıştan uzaklaştığını göstermektedir. Öğrencilerin bu boyuta ilişkin puan ortalaması $13,17 \pm 4,07$ 'dir.

Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklar, evlilikte cinsiyet rolü olarak tanımlanmaktadır. Bu boyutta, "Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.", "Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.", "Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir", "Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.", "Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.", "Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenebilmelidir.", "Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.", "Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur", gibi tutum ifadeler bulunmaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu boyuttan alınabilecek en düşük puan 8 olmasına karşın, öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolünden aldığı puan ortalamasının $15,02 \pm 4,18$ olması, öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolüne ilişkin daha çok geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklar geleneksel cinsiyet rolü olarak tanımlanmaktadır. Ölçekte, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu; "Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.", "Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.", "Bir genç kız evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.", "Evin reisi erkektir.", "Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.", "Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.", "Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.", "Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.", biçimindeki ifadelerden oluşmaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu boyuttan alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8 olmasına karşın, öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolünden aldığı puan ortalaması $20,83 \pm 5,86$ 'dır. Görüldüğü gibi bu roller, çocuk bakımından, ev işlerinden sorumlu olma, eş ve çocuklarının mutluluğu ve rahatı için kendi isteklerinden ödün verme, ev içinde yapılması gereken işlerden sorumlu olma gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklardır. Ayrıca iş yaşamında aktif rol alarak, ailenin ekonomik gereksinimlerini karşılama, evin reisi olma gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklar erkeklere yüklenen geleneksel rollere örnektir.

Bu çalışmada, öğrencilerin kadın ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmaları konusunda aldıkları puan ortalamasının yüksek olması, onların eşitlikçi cinsiyet rolüne daha yatkın olduğunu göstermektedir. Toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumlulukları içeren kadın cinsiyet rolü boyutundan alınan puanlar, öğrencilerin kadın cinsiyet rolüne ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu düşündürmektedir. Kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklar bakımından alınan sonuç, öğrencilerin daha çok geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Evlilik yaşamı ile ilgili önermeler değerlendirildiğinde; kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha çok geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Konuya ilişkin diğer çalışmalarda da bu sonuç desteklenmektedir (Öngen ve Aytaç 2013). Kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklar bakımından öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolünü benimsediklerini göstermektedir. Toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklar boyutundan alınan puanlar, öğrencilerin erkek cinsiyet rolüne ilişkin fazla baskın olmadığını, ancak geleneksel cinsiyet eğiliminden de fazla uzak bulunmadığını düşündürmektedir. Erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine yatkın olmaları, erkek kadın arasında erkek egemenliği ile ilgili görüşlerin üniversite öğrencilerinde hala yaygın olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır. Bu sonuç, erkeklerin daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları, diğer çalışma sonuçları ile de örtüşmektedir (Aşılı,2001; Güvenç,1996). Geleneksel cinsiyet, erkek cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanları açısından 4.sınıflarda, 1.sınıflara kıyasla görülen farklılık, öğrencilerin evlilik yaşamına doğru, geleneksel cinsiyet rollerinde daha baskın olmalarına ve bu durumun toplum tarafından destek görmesine bağlı olabilir. Üniversitede lisans öğrenimi gören son sınıf öğrencilerininin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirledikleri başka bir çalışmada da erkek öğrencilerin geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir (Vefikuluçay ve ark, 2007).

Aile yaşamına ilişkin önermelere verilen yanıtlar, Türk toplumunun özelliğini yansıtmaktadır. Bu sonuçlar, Türk toplumunda erkeklerin kendilerini ailede otoritenin sahibi olarak görmelerine bağlanabilir. Araştırmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne sahip oldukları (Yılmaz ve ark, 2009) ve eşitlikçi tutum bakımından, kız öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek bulunmuş olması, konuya ilişkin yapılan diğer araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Burt ve Scott, 2002; Khalid ve Frieze, 2004; Katsurada ve Sugihara, 1999; Kimberly ve Mahaffy, 2002; Kodan,

2013; Kulik, 1995; Stewart ve ark., 2004; Taslem ve Catherine, 1995; Trommsdorff ve Iwawaki, 1989).

Kulik (1999), tarafından öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda da toplumsal cinsiyet rolleri bakımından kızların erkeklere kıyasla daha fazla eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Erkek ve kız öğrenciler arasında toplumsal cinsiyet rolüne yönelik bulunan tutum farklılığı konuya ilişkin yapılan diğer çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Seçkin ve ark., 2011; Vefikuluçay ve ark., 2007; Yılmaz ve ark., 2009).

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermekte ise de, geleneksel toplumsal cinsiyete yatkınlığın önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü öğrencilerinin önemli bir kısmı okulu bitirdiklerinde, hastane ve diğer sağlık kurumlarında yönetici olarak görev yapacaklardır. Kadınları kısıtlayıcı ve baskılayıcı geleneksel toplumsal cinsiyet, onların yönetici davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Başka bir deyişle onların cam tavan sendromuna yatkınlığını artırabilir. Kadınların yönetim pozisyonlarına gelmeleri aşamasında karşılaştıkları engelleri belirten kavrama "Cam Tavan" denilmektedir (Menteş, 2010). Ortalama 30 cm zıplayabilen pireler, üzerinde cam tavan bulunan bir kavanoza konulmaları halinde, her zıplayışta cam tavana çarpar. Bu durumdan olumsuz etkilenen pireler zamanla engel konulan cam tavana kadar zıplamaması gerektiği deneyimini kazanır. Kadınların toplumsal cinsiyet rolü nedeniyle karşılaştıkları toplum beklentisi ve engeli cam tavan olgusuna benzetilmiştir. Cam tavan algısının temelinde kadınların ya da diğer azınlık grupların belirli koşullar sonucunda kendilerini çaresiz hissettikleri ve mücadele etmekten vazgeçtikleri gerçeği yatmaktadır (Gül, 2009). Kişi, kendine rol biçtiği, toplumsal değerleri olduğu gibi benimsediği, iş-aile çatışması yaşadığı ve suçluluk duygusu, özgüven eksikliği geliştiği bilinmekte ve kendi kendine engel koyabilmektedir (Örücü ve ark., 2007). Geleneksel toplumsal cinsiyet bu durumu etkileyen etmenlerdendir. Tıpkı bu olaydaki gibi baskıcı ve kısıtlayıcı toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadınlar bu durumu benimseyip, içselleştirerek toplumun istediği gibi davranmayı öğrenir. Ancak bu durum onların gelişimini ve başarısını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle tüm öğrencilerin özellikle sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü konusunda bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve içselleştirilmesi ayrı bir öneme sahiptir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda Sağlık Kurumları Yöneticiliği birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değerlendirildiğinde;

1-Öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermekte ise de, öğrencilerin önemli sayılabilecek derecede geleneksel toplumsal cinsiyete de yatkın oldukları söylenebilir.

2-Cinsiyet farklılığının, toplumsal cinsiyeti etkilediği belirlenmiştir. Kız öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet puanları daha yüksek bulunmuştur. Aradaki fark istatistiksel olarak önemlidir.

3-Tüm öğrencilerin kadın, erkek, ve evlilikte cinsiyet rolü puan ortalamaları orta düzeydedir.

4-Tüm toplumsal cinsiyet rolü alt boyutları açısından birinci sınıflarla dördüncü sınıflar arasındaki fark, istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur.

5-Yaş, en uzun yaşanan yer, kardeş sayısı, ailenin algılanan ekonomik düzeyi, annenin öğrenim durumu gibi değişkenler yönünden toplumsal cinsiyet rolü puanlarının çok fazla etkilenmediği görülmüştür.

6-Geleneksel cinsiyet, erkek cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanları açısından yaşlar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli olup, 21-22 yaş grubunun puan ortalamaları diğerlerinden yüksektir.

7-Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre toplumsal cinsiyet ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur.

8-Öğrencilerin çoğu (%86,3'ü) programa toplumsal cinsiyet ile ilgili bir ders konulmasını istemektedir.

Bu sonuçlara göre;

Üniversitede okutulan dersler arasında "Toplumsal Cinsiyet" konulu bir derse de yer verilmelidir. Bu ders kapsamında öğrencilerin toplumsal cinsiyete eşitlikçi bakış açısı kazanabilmeleri için, toplumsal cinsiyetin tüm konuları yanı sıra, kadın erkek eşitliği, insan hakları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, ailenin önemi ve psikolojik danışmanlık konularına da yer verilmelidir. Diğer derslerde de yeri geldikçe

toplumsal cinsiyet konusunda çağdaş yaklaşımlara değinilmesi önerilebilir.

Akran eğitimleri yolu ile öğrencilerin toplum tarafından bastırılmış geleneksel görüşleri konusunda farkındalık ve olumlu tutum değişikliği oluşturulabilmesi için sempozyum ve panel gibi sosyal ve bilimsel etkinlikler yolu ile öğrencilerin bilgi paylaşımları sağlanabilir.

Öğrenciler arasında toplumsal cinsiyet konusunda tutum farklılıklarını ortaya çıkarmak amacı ile üniversitelerin farklı bölümlerinde de yeni araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akalın, A. (2003). Cinsel Kimlik Gelişimi. Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi. 2.Baskı. Uygun Matbaası. İstanbul.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve sağlık. Toplum Hekimliği Bülteni. 26(2).
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 25(4).
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 24(2).
- Aşılı, G. (2001). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atış, F. (2010). Ebelik-Hemşirelik 1.ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet ve Bize yüklenen Roller. s.1-5. Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları. İstanbul.
- Burt, K. and Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. Sex Roles, 46(7/8): 239-245.
- Çokar, M. ve Ortaylı., N. (2003). Değer Oluşturma. Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi. 2.Baskı. Uygun Matbaası. İstanbul.
- Dökmen, Y. Z. (2004). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Sistem Yayıncılık. Ankara.
- Dökmen, Z. Y. (2006). Toplumsal Cinsiyet. İstanbul: Sistem Yayıncılık. Fakültesi Dergisi, 54(1).
- Gül, H. ve Oktay, E. (2009). Türkiye ve Dünya'da kadınların çalışma hayatında yaşadıkları cam tavan algıları üzerine kavramsal bir çalışma, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12, 421-436.

- Güvenç, G., 1996. Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aile içi etkileşime ilişkin algıları ile toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları. 3PDergisi 4(1): 34–40.
- Hunter, L. M., Hatch, A. and Johnson, A. (2004). Cross national gender variation in environmental behaviour. *Social Science Quarterly*, 85(3): 677-692.
- Katsurada, E. Y. and Sugihara, Y. (1999). Gender differences in gender-role perceptions among japanese college students. *Sex Roles*, (41): 779-786.
- Khalid, R. and Hanon, F. I. (2004). Measuring perceptions of gender roles: the laws for pakistanis and u.s. immigrant populations. *Sex Roles*. 51(5/6) :293-300.
- Kimberly, A. and Mahaffy, K. (2002). The gendering of adolescents childbearing and educational plans reciprocal effects and the influence of social context. *Sex Roles*, 46(11/12): 403-417.
- Kodan, S. (2013). Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kottak, P.G. (2002). İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış. (Ed: S.Altuntek., B. Aydın., D. Erdal), *Antropoloji*. s. 442–463. Ütopya Yayınevi. Ankara.
- Kulik, L. (1999). Gendered personality disposition and gender role attitudes among israeli students. *The Journal of Social Psychology*, 139(6): 736-747.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev.: Osman Akınhay / Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Menteş, A. (2010). Cam tavan sorununun tespitinde nitel unsurların önemi: IMKB 100 endeksi şirketleri üzerine bir çalışma, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 43, 97-108.
- Nalbant, H. (2003). *Toplumlarda Cinselliğe Bakış. Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi*. 2.Baskı. Uygun Matbaası. İstanbul.

- Öngen, B. ve Aytaç, S.(2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi (İstanbul Journal of Sociological Studies)*.48,1-18.
- Örücü, Ö. ve Kılıç, R., Kılıç, T., (2007), Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir ili örneği, *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 117-135.
- Savcı, İ.(1999). Toplumsal cinsiyet ve teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1),123-142.
- Seçgin, F., ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0452, 6, (4), 2446-2458.
- Sencer, M. ve Irmak, Y. (1984). *Toplum Bilimlerinde Yöntem*. 2.Baskı. s.661, Onur Basımevi, İstanbul.
- Staggenborg, S., (1998). *Gender, Family and Social Movements*. California: Pine Forge Press.
- Stewart, T. L., Knippenberg, M., Lippman, M. W., Hermsen, B., Joly, J. and Harris, K. R. (2004). The influence of attitudes toward women on the relative individuation of women and men in the netherlands. *Psychology of Women Quarterly*, 28: 240-245.
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V., (2010). *Biyoistatistik*. 14. Baskı, Hatiboğlu Yayınevi. Ankara.
- Sümbüloğlu, V. ve Sümbüloğlu, K., (2000). *Sağlık Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri*. 3.Baskı, Hatiboğlu Yayınevi. Ankara.
- T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*, Ankara.
- Taslem, D. and Catherine, M. L. (1995). Gender role identity and perceptions of ismaili müslim men and women. *The Journal of Social Psychology*, 135: 215-223.
- Terzioğlu, F., Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 12(2).
- Trommsdorff, G. and Iwawaki, S., (1989). Student's perceptions of socialisation and gender role in Japan and Germany.

International Journal of Behavioral Development, 12(4), 485-493.

Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 26-38.

World Health Organization. (1998). Gender and Health. Technical Paper. Switsherland.

Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K., (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 6(1). Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Zeyneloğlu, S., (2008) Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Doktora Tezi (Basılmamış) . Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale-Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.Ü.Journal of Education). 40: 409-420. 02.05.2013). Erişim: <http://dpms.csd.auth.gr/emplak/Schwartzpaper.pdf>